

Samarbeiði millum fiskavirkini fram-um kapping um tons

— soleiðis at vit innan náttúrlig geografisk øki býttu fiskin sundur, so tað einstaka virkið gjørdi færri vørur, men afturfyrir legði seg meira eftir at fáa betri úrslit, segði Svend Thulesen, stjóri m.a. í sínum fyrilestri á fiskivinnutinginum í Norðurlandahúsinum í seinastu viku. Vit prenta her brot úr fyrilestrinum:

Vit hava í Føroyum í ein hundrað ár útflutt fisk, men í teimum fyrstu 80 árunum hevur so at siga bert verið hugsað um saltfisk og klippfisk, tey seinastu 20 árinu um frystan fisk og bert tey seinastu 5-10 árinu hevur verið hugsað um at fáa enn meira burtur úr fiskinum.

Í saltfiska- og klippfiskatiðini stóð tað øllum greitt — so væl umborð á skipum sum uppi á landi — at skuldi eitt gott úrslit koma burtur úr, so mátti farast sera væl um fiskin frá hann varð veiddur til hann var avskipaður. Hetta royndu øll at gera sitt til. Vit mugu nokk siga, at hesin innstillingurin til, hvussu fiskur skal umfarast á skipi og á landi ikki er nær so inngrovin í dag sum fyrri 25 árum síðani. Tianverri, men vilja vit hava meira burtur úr, so má broyting koma í, so vit aftur fáa somu virðing fyri fiskinum, sum tey gomlu høvdu.

Saltfiskur og klippfiskur

Sum nevnt so var fyrr bara hugsað um saltfisk, og tað kom til turking, so kundu vera ymisk turkstigir fyri klippfiskin alt eftir hvørjum landi klippfiskurin skuldi útflýst til. Men annars var einki annað gjørt og arbeiðið sera einfalt.

Tá so flakavirkini komu, hendir millum annað tó, at nógvar fleiri fiskasløg verða aktuelt at nýta. Sløk, sum ein áður einki gjørdi við, og als ikki fiskaði. Í fyrstani varð framleiðslan eisini sera einkul. Ein gjørdi blokk og so nakrar eittspundspakkar serliga úr hýsu.

Fiskimynstrið broytt

Okkara fiskimynstur broyttist, so vit nú fiska nógvar meira á egnum grunnum istaðin fyri á fjarleiðum, og vit hava ídag nógvar virkir uppi á landi móti fáum fyrri 20 árum síðani. Vit hava nógvar fólk í arbeiði um alt landið, og vit ynskja, t hetta skal kunna bera til alt árið eisini fram-yvir. Samstundis siggja vit, at nøgdin av vit hava møguleika fyri at fiska eru avmarkar, og at vit neyvan fáa stórri nøgdir uppá land, um vit fáa

fleiri skip. Vit mugu eisini gera okkum greitt, at nøgdin av fiski er minka munandi. Hesi seinastu árinu hava eydnast væl, men vit mugu ansa eftir, hvussu nóg vit taka, so eisini nakað verður til um 10 ár.

Dýrari vørur

Tá nú nøgðin av ráveru er avmarkað, so vit bert kunnu fiska so og so nógvar tons, so mugu onnur tiltøk til, um vit skulu fáa fleiri krónur í samfelagnum. Vit mugu altso uppá ein ella annan m áta selja fiskin dýrra. Vit vita eisini, at mark er fyri, hvussu nógvar forbrúkarin vil gjalda fyri eina ávísu vør. Altso mugu vit gjøgnum veru-menning finna vørur, sum kunnu seljast dýrari. Vit hava gjøgnum árinu roynt at hava vørur, sum meira fæst fyri, t.d. 5 lbs og blokkar av ymiskum slag, har vissar produktionir hava havt góðan pris.

Nýggj virki

Tað fyrsta ein so hugsar um: kunnu vit einki líka so gott gera tað sama sum áður gera, t.d. burtur úr blokkum hjá okkum? Og tað fyrsta vit hoyra er jú sjálvandi, at vit skulu gera fishsticks og fish-portions.

Tá ein so fer at kanna hetta, so finnur ein skjótt út av, at tað als ikki er nógur fin forrættning, til vit leggja soleiðis fyrir, at vit ikki kunnu kappast við meginlandið í Europa. Hetta er sum oftast eitt produkt, sum er 50% fiskur og 50% annað. T.v.s. at vit mugu fyrst frakta 50% av vørum til Føroya og somu 50% avstað aftur saman við fiskinum, tað vil siga vit fáa eina fraktútreiðslu sum er 3 ferðir stóri enn vit bara senda blokkin. Vit fáa eisini eina eykaútreiðslu í tolli vegna stórri virði at tollast av.

Skuldi ein hugsað um slíka produktion krevur tað stórri iløgur, til tað má verða minst líka nógur automatískað sum hjá konkurrentinum, og vilja slík virkir geva fá arbeiðsplass í mun til iløgna.

Nei, tann partin eiga vit helst at gloyma, til deils tykist áhugin fyri slíkum produktum heldur at minka enn

at vaksa, og deils er slík vør sum oftast eitt vónaligt produkt, gjørt úr fiski á lágum góðskustigi. Skuldi slíkt virki verið sett á stovn, vildi eg hildið, at tað skuldi verið nýtt og sjálfstøðugt, so tað tók fisk frá fleiri flakavirkum.

Betri pris fyrir tað besta í fiskinum

Nei vit mugu fara ein annan veg, til vit hava møguleikar fyri at hava so góðan fisk, sum ikki skal krógvast burtur í eg veit næstan ikki hvat. Vit skulu velja alt tað besta burtur úr og gera tað til eina flotta attraktiva vør, sum er á so høgum stigi, at forbrúkarin eisini vil gjalda ein eyka pris. Vit skulu ikki bara hugsa um góðan fisk sum heild. Vit mugu eisini velja petti burtur úr hvørjum flaki, sum er dýrari. Tá vit keypa kjøt, so gjalda vit jú ymiskan pris alt eftir hvøðani av grisinum tað er.

Vit kunna so viðari umhugsa, um vit skulu gera middagsrættir klárar til at koyra í mikroovn, men fyrst og fremst mugu vit leggja dent á at visa brúkarinum, at her fæst veruliga nakað fyri pengarnar.

Eg segði um fishsticksvirk-ið, at tað skuldi vera sjálfstøðugt, men áðrar framleiðslur mugu verða knýttar at einum verandi virki.

Tað er heldur ikki so einkult at byrja hetta sum tað ljóðar, til hvør skal nú hava áðoðan av, at vit fáa meira fyri fiskin? Einki virki kann hava áhuga fyri slíkum tiltaki, sum einki liggur eftir. Um eitt virki ikki vegna nýggj tiltøk fær meira til avlops, hvi skal tað so ofra tíð og krefstir uppá tað. Okkara skipan í dag eggjar ongan til veruliga at gera nakað.

Trupulleikar

Lat meg nýta eitt dømi, sum vit lættliga kunna siggja gevur trupulleikar. Vit hava roykvirki, sum skulu nýta hýsu. Tey fara so at spyrja, um eitt flakavirki ikki gott vil skera hýsuflekini. Jú tað vilja tey gjarna, men tað má náttúrligt krevja ein pris, sum gevur sama skiftisavlop, sum um virkið hevði framleitt 5 lbs, ella kanska eitt sindur minni, til virkið sleppur frá at goyma vørna. Nú er ráveran longu dýrari enn um roykvirkið hevði keypt beinleiðis frá einum báti. Ná, so velur roykvirkið at keypa frá bátum, men so má tað eisini keypa og viðgera annan fisk, sum tað ikki er útgjort til at viðgera, og skuldi tað gjørt tað, tað verða so stórar iløgur, at tað ikki ber til longur.

So vil ein siga, at so mugu øll virki bara hava eina roykideild, men so fáa vit nógvar smáar eindir, sum eingin økonomiur er í og úrslitið verður, at betur prisur kann gjaldast fyri fiskin.

Eg segði, at slík framleiðsla átti at verið knýtt at einum virki, men so vil eg leggja afturat, at vit mugu koma burtur frá, at øll virki gera tað sama, til so verður tað oftani ov smátt til at loysa seg.

Samarbeiði

Eg havi so oftani nevnt, at virkini eiga at finna eitt slag av samarbeiði heldur enn kapping um at fáa flest tons. Eg ivist einki í, at vit longu við nýverandi produktioni stóði høvdu fingið væl meira burtur úr, um vit innan fyrri náttúrlig geografisk øki býttu fiskin sundur, so tað einkult virkið gjørdi færri vørur, men aftur fyrir legði seg meira eftir at fáa betri úrslit. Hetta var kanska tað fyrsta stigið framá, og so út frá hesum finna fram til, hvussu enn meira kann fáast burtur úr tí, sum virkið nú hevur lagt seg eftir.

Virkini selja sjálvi

Um vit nú koma so langt, at virkini finna fram til nógur góð og dýrari produkt, so koma vit til ein annan spurning, sum ikki er minni átrokandi, nevniliga, hvussu skulu hesi produkt seljast. Skal hetta verða gjøgnum eina felags seluorganisation ella skal virkið sjálvt taka sær av seluni.

Tað skal ikki vera nógur loyna, at tá tað kemur til serprodukt, so eri eg av teirri áskoðan, at hetta er eitt mál, sum viðkomandi virki sjálvt skal taka sær av, og tað av fleiri grundum.

Virkið má finna fram til ymiskar avsetningskanalir fyri sitt produkt, ja helst vera uppi í, og ofta vil slík sála verða treytað av einum álitisforholdi millum seljara og framleiðara, so hvør partur er greiður yvir, hvat tósad verður um. Við øðrum orðum at hava so neyva kontakt sum gjerligt.

Ein stór seluorganisation vil ofta koma í ta støðu, at har er so nógur annað at takast við, at slíkar uppgávur ikki vera passaðar nóg væl, og detta niður ímillum.

Eisini vita vit, at um ein skal selja serprodukt frá nógvum virkjum, so kann munur verða á, hvussu vørar er. Endiliga haldi eg eisini, at tað fyrri virkisleiðaran er meira áhugavert at gera eitt sjálvt, og ikki bara vera ein, ið skal ekspedera orðrar og

Svend Thulesen, stjóri

bert hava ábyrgd av, at vørar er í lagi.

Nú er farið nokk so víða, og skal niðurstøða gerast, so verður hon tann, at í heilt fáum førum, kann talan verða um at byggja nýggj virki, men sum heild má roknast við, at nýggj tiltøk mugu fremjast í tilknýti til verandi virki.

Lat meg enda við ynski um, at vit framyvir gevast við bert at tosa um at gera

nakað. Lat okkum finna saman um at broyta nýverandi struktúr til nakað betur og meira konstruktivt heldur enn nýverandi kapping, sum einki hjálpir uppá at fáa meira burtur úr.

Skal samfelag okkara vera ríkt, mugu vit øll líka frá fiskimanninum til síðsta mann uppi á landi draga eina linu fyrir at fáa betri produkt, sum kunnu seljast dýrari.

Útstoyt og bræmsur á goymsku til flest allar bílar.

Shell Service
 á Frælsinum, tlf. 1 2112
 3800 Tórshavn

Vrakieftirlitsmaður

Tænastumannastarv sum vrakieftirlitsmaður, fyribils við tænastuøki í Tvøroyrar vrakaradømi, er leyst at søkja.

Tann, ið settur verður, hevur skyldu at búgva í tænastuøkinum og eisini um tað gerst neyðugt at virka í øðrum vrakaradømmum. Lønin verður eftir 13.—18. lønarrámmu í tænastumannalógini. Við nógaldandi viðbótum er byrjanar- og endalønin ávíkavist kr. 11.650,33 og kr. 13.368,42 um mánaðin.

Umsóknir saman við møguligum prógvum og ummælum skulu vera landsstýrinum í hendi í seinasta lagi 2. desember 1985.

FØROYA LANDSSTÝRI